

Där du har våld – har du tystnad

Édouard Louis gjorde allt för att fly sitt ursprung. Han har på kort tid blivit en av Frankrikes mest intressanta och angelägna författare. I hans senaste roman *Vem dödade min far?* kritiserar han de härskande klassernas politiska och sociala våld mot arbetarklassen. Han vill nu använda sin makt, som en av de intellektuella i borgarklassen, till att bekämpa den.

TEXT JANE MORÉN FOTO ARNAUD DELRUE

Édouard Louis är en prisbelönt, upphöjd ung författare i Paris som går sida vid sida med Gula västarna. Han har växt upp med det systematiska förtrycket och skriver nu om det. Jag har inte möjlighet att träffa honom men jag läser hans tre romaner: *Göra sig kvitt Eddy Bellegueule*, *Väldets historia* och *Vem dödade min far?* Jag läser också en mängd intervjuer och ser filmklipp från boksamtal med honom. Och jag är tagen. Känner igen mycket från mitt eget liv och förstår ännu mer än jag förstått tidigare av det systematiska sociala förtrycket. Édouard Louis håller inte tyst, han ropar till och med upp förövarnas namn, som han vill aldrig ska falla i glömska.

Édouard Louis är 28 år och har på kort tid gått från fattig arbetarklass till intellektuell borgarklass. Men trots sin, till det yttre lyckade klassresa – han har idag en lägenhet i Paris och lever ett välbärgat liv som författare – så går han ut och demonstrerar, till borgarklassens förtret, sida vid sida med Gula västarna i deras protester mot de härskande klassernas förtryck.

Politik som dödar

Just nu är Édouard Louis aktuell med sin tredje roman, precis utkommen i svensk översättning. Det är en smal volym på endast 89 sidor med titeln *Vem dödade min far?* Den handlar om de kroppar som aldrig syns i media och som man aldrig pratar om, arbetarnas kroppar och det våld som utövas mot dem, på flera sätt, genom hårt arbete, genom att aldrig vara inkluderade. Under hans barndom var ett av de starkaste tecknen på detta våld mammans dagliga uttryck

för sin känsla av deras utanförskap: att ingen pratade om dem, ingen brydde sig om dem, de fanns inte. För Édouard Louis var en av de mest våldsamma känslorna att inte existera i den offentliga diskursen, i andras ögon eller samtal.

Vem dödade min far? började han skriva efter ett besök hos sin far efter att de inte setts på länge. När den drygt femtioårige fadern öppnade dörren och de stod där mitt emot varandra visade deras kroppar på deras helt skilda liv. Pappan kunde knappt gå, hade svårt att andas och måste ha en apparat kopplad till sig på nätterna för att hans hjärta skulle orka slå.

Vid denna återkomst, efter att han befunnit sig i en annan klass, kunde Édouard Louis se det systematiska i förtrycket mot arbetarklassen helt klart och började skriva boken som har liknats vid en käftsmäll a la Zola. I romanens tredje del pekar han ut politiska ledare och årtal för beslut de tagit som direkt haft konsekvenser och orsakat nedbrytning av faderns matsmältningssystem – genom att sluta subventionera viktig medicin och knäckt faderns rygg – genom att tvinga honom arbeta som gatusopare sju dagar i veckan efter att han skadat ryggen i en arbetsplatsolycka. Han var även inspirerad av den engelska filmen *I, Daniel Blake* av Ken Loach.

Édouard Louis skriver om hur politiken dikterar livsrytmen för de fattiga. Den ligger som ett hotfullt stormmoln över fattiga familjer. På samma sätt som bra beslut lyser upp deras tillvaro. Han berättar om en gång, då ett beslut gav föräldrarna nästan 1000 kr mer en månad, hur pappan då tog med dem till havet med fest hela dagen. Denna storm, eller rytmen dikterad av politiken, finns inte alls i de välbärgade

För sitt stöd till Gula västarna har han fått kritik från borgarklassen. Efter sin klassresa från fattig arbetarmiljö till Paris intellektuella, tycker de att han borde vara lojal med sin nya klass och inte ställa sig på arbetarnas sida.

Det var tur för mig att den franska borgarklassen inte är särskilt välkomnande. Idag när jag betraktar dem blir jag förfärad. Jag vill inte bli som de. I mig har de byggt ett vapen, emot dem.

NAMN: Édouard Louis.
FÖDD: 1992 i Hallencourt.
BOR: Paris.
PUBLICERAT: *Göra sig kvitt Eddy Bellegueule* (2015), *Våldets historia* (2017), *Vem dödade min far?* (2019)
TIPS: Patrik Lundbergs text på kulturen i Expressen, *Vem dödade min mamma?* Inspirerad av Édouard Louis skrev han om sin mammas för tidiga död som också han kopplar till politiska beslut.

klasserna. I boken beskriver han det så här, i det du-samtal han har till fadern boken igenom:

Hos människor som har allt, har jag aldrig sett någon familj åka till havet för att fira ett politiskt beslut. Det insåg jag när jag flyttade till Paris, långt bort från dig: de härskande kan klaga på en vänsterregering, de kan klaga på en högerregering, men en regering vållar dem aldrig några matsmältningsproblem, en regering knäcker aldrig deras ryggar, en regering driver dem aldrig mot havet. Politiken förändrar inte deras liv, eller bara marginellt. Det är också märkligt att just de ägnar sig åt politik, trots att politiken knappast har någon inverkan på deras liv. För de härskande är politik ofta en estetisk fråga: ett sätt att tänka, ett sätt att se på världen, att bygga sin identitet. För oss handlade det om liv och död.

Skriva politiskt

Édouard Louis eller Eddy Bellegueule som han tidigare hette, växte upp i Hallencourt, en liten industristad i norra Frankrike. Hans familj hade arbetat i generationer på stadens fabrik, men efter att fadern vid 35 års ålder skadat ryggen i arbetet, kunde han inte fortsätta att arbeta. Då han trots det bedömdes vara arbetsför hamnade familjen på sju personer i fattigdom och tvingades överleva på 7000 kr i månaden.

I arbetarklassen där kroppens maskulina styrka var en förutsättning för att kunna försörja sig på hårt industriarbete, var också det faktum att Édouard Louis var homosexuell, ett hot. Han blev ofta slagen av sina klasskamrater och hans pappa uttryckte stort förakt för homosexuella.

Femton år gammal bröt han generationer av fabriksarbete. Tack vare sitt teaterintresse och en rektor som såg hans potential och hjälpte honom att söka till en gymnasieskola i Aimes med teaterinriktning och internat kunde han ta sig bort från sin uppväxtmiljö. Efter gymnasiet kom han in på en av de finaste skolorna i Paris, och studerade sociologi. Han ville desperat fly sin bakgrund, ville utplåna varje del av sin arbetarbakgrund och övade bort maner, språk, bytte

klädstil, namn och försökte på så sätt bli en del av den borgarligen klassen i Paris. Men han blev aldrig accepterad som en av dem. Om det var svårt att komma ut som homosexuell, så var det ännu svårare att komma ut som arbetarunge. Han var också chockad över att borgarklassen inte brydde sig det minsta om hur arbetarklassen hade det.

”Det var tur för mig att den franska borgarklassen inte är särskilt välkomnande. Idag när jag betraktar dem blir jag förfärad. Jag vill inte bli som de. I mig har de byggt ett vapen, emot dem.”

Endast 21 år gammal kom han ut med sin första roman, *Göra sig kvitt Eddy Bellegueule* som blev en succé, översattes till 30 språk, nominerades till priser och sålde i 300 000 ex. Han skrev boken för att ge röst åt arbetarklassen och slåss för dem därför att de verkade ha försvunnit från offentligheten. När han började läsa mycket och letade efter skildringar från sin egen verklighet, fann han att det nästan inte fanns några skildringar från arbetarnas perspektiv. Deras berättelser fanns inte att läsa.

”Det var som att litteraturen på ett sätt ville utesluta den här världen eller det här språket från att vara litteratur.”

Édouard Louis blev uppmanad att som författare undvika att skriva om politik, det skulle inte gynna hans litterära karriär. Men det brydde han sig inte om.

Våldet

Två år efter den uppmärksammade succén kom han ut med *Våldets historia*. En roman om det våld som genomsyrar vår värld och vardag, dess mekanismer och fortplantning. Den rör sig runt en våldtäkt, en stöld och ett mordförsök och visar återigen på fattigdomen och dess konsekvenser. För boken fick han återigen mycket uppmärksamhet och många lovord, och kallades bland annat ”Vår tids viktigaste författare.”

”Jag skriver för att slåss mot allt det våld som omgärdar våra kroppar och som vi inte ser eftersom dess system fortplantas i generationer.”

Han tar upp exempel på våld mot kroppar som vi reproducerar: Arbetarklassens kroppar som utsätts för arbetets och fattigdomens våld, de svartas kroppar som utsätts för polisvåld, kvinnors kroppar som utsätts för mannens våld och de homosexuella som är överrepresenterade i självmordsstatistiken.

De fattigas kroppar

När Édouard Louis en dag, på besök i USA, fick se bilder i amerikanska tidningar från Gula västarnas demonstrationer i sin hemstad Paris började han gråta.

”Jag såg väldigt fattiga människor, människor som min mamma, som min pappa, utmattade människor, extremt fattiga människor. Jag kunde se det i deras ansikten, därför att jag kände igen dessa människor. Jag kände igen kropparna. Kroppar jag inte var van att se i media. Och jag kände att dessa bilder ropade högt till mig.”

Han förklarar ytterligare:

”Det är kroppar i socialt utanförskap. Det är kroppar i fattigdom. Det är människokroppar som lever i prekariatet, som inte har pengar, som kommer från den sorts familjer som inte har fått utbildning i generationer – som min.”

När han fick klart för sig att borgarklassen försökte tysta ner Gula västarna och vifta bort dem som rasister, homofober och klimatförnekare man inte behövde lyssna till, beslutade han sig för att stödja dem. Tillsammans med en svart kvinna, Assa Traoré, bror till den dödade Adama Traoré, som dog i samband med en polishäktning 2016, gick han i tåget tillsammans med Gula västarna. De upplevde inte något våld mot dem i demonstrationen. Visst var många av dem rasister (och homofober), det medgav han, men det hindrade honom inte, han såg människor som led, en del av dem var övertygade om att det berodde på invandrarna, att det var därför de fått det så svårt. Men det fanns förklaringar, enligt Édouard Louis:

”De gör det därför att de är uteslutna, dominerade, fattiga och övergivna.”

På åttiotalet, på nittioalet i början av tjugonde århundradet, slutade vänsterpartierna att prata om svåra arbetsförhållanden, de slutade prata om otrygghet.

”Så de fattiga människorna, arbetarklassen, fick intrycket att ingen brydde sig om dem längre, och de började rösta höger.”

Mördare som går fria

Från den position Édouard Louis har erövrat idag kan han se systemet och dess konsekvenser. Det är specifika konkreta beslut som de olika politiska ledarna drivit igenom som skapat, och fortsätter skapa, barndomar som hans. Som leder till lidande, våld och utanförskap och dödar arbetarklassens människor i förtid. Men det ska inte tystas ner, glömmas bort eller blundas för. Nej, Édouard Louis vill att de politiker som skadat hans far ska namnges.

De här namnen jag nu nämner kanske inte mina läsare eller lyssnare känner till, kanske har de redan glömt dem eller så har de aldrig hört dem, men det är just därför jag vill uttala dem, därför att det finns mördare som aldrig namnges i samband med morderna de har begått, det finns mördare som undkommer skammen tack vare sin anonymitet eller tack vare glömskan, jag är rädd, därför att jag vet att världen agerar i mörkret och i det fördolda. Jag vägrar låta dem glömmas.

Efter att han skrivit boken känner han sig hoppfull om att en förändring är möjlig. Han har fått tusentals brev från människor som vill berätta om sitt liv. Det var det han ville uppnå, få folk att börja berätta.

”Där du har våld, har du tystnad. Jag vill bryta den där tystnaden. Idag är jag en del av den härskande klassen, men jag kan tillägna mitt arbete åt att bekämpa den.” **K**

Citaten är hämtade ur *Vem dödade min far?* och ur intervjuer i *Independent (Harry Potter saved my life)*, och *The New Yorker (To exist in the eyes of others)*.